

ISSN 2181-2357

XALQARO NAZARIY VA AMALIY TADQIQOTLAR
JURNALI

INTERNATIONAL
JOURNAL OF
THEORETICAL AND
PRACTICAL RESEARCH

JURNAL FARG'ONA POLITEXNIKA
INSTITUTI HAMKORLIGIDA NASHR
ETILADI

VOLUME 2,
Issue 12
2022

«Al-Ferganus» MChJ.

A. M. Abdullayev

«Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali»

Ilmiy jurnal.

2021 yil noyabrdan beri nashr etilmoqda.

Oyiga bir marta nashr etiladi. 16+

2-tom, 12 -son.

Dekabr 2022 y.

Tahririyat kengashi raisi Salomov O'ktam Raximovich, FarPI rektori

Bosh muharrir K. I. Kurpayanidi

Tahririyat hay'ati: A.M.Abdullaev, M.S.Ashurov, E.A.Mo'minova, K.X.Abduraxmonov, A.N.Asaul, A.V.Burkov, U.V.G'ofurov, M.A.Ikromov, D.Kudbiev, E.S.Margianiti, B.Obrenovich, L.NA.Sultonov, L.NA. , A.Xasanov, Sh.T.Karimov, Sh.Sh.Salixanova, U.K.Alimov, S.M.Turabdjanov, B.A.Alimatov, R.J.Tozhiyev, A.A.Risqulov, B.M.Tursunov, S. F. Ergashev, J.D.Axmedov, Kh.A. Akramov, M.X. Xakimov, Sh.M. Iskandarov, Z.M. Sobirova, A.M. Muxtarova, L.M. Babakhodjaeva..

Tahririyat manzili: 150107

Farg'ona shahri, Farg'ona ko'chasi, 86 -
uy

Тел. +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail: alferganus.ltd@gmail.com

IF(Impact Factor) **8.81 /2022**
<http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357>

TOGETHER WE REACH THE GOAL
SJIF 2022: 5,962
<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida ro'yxatga olingan.

Ro'yxatga olish № 1189 Berilgan sanasi: 17-06-2021.

Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali Crossref, OpenAIRE, Google Scholar bazalariga kiritilgan.

Impact-faktor 2021 Evaluation Pending

CC litsenziyasi turi: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Jurnal jahon va mintaqaviy darajada fan va amaliyotning rivojlanish masalalariga bag'ishlangan.

Jurnal olimlar, o'qituvchilar, doktorantlar, talabalar uchun mo'ljallangan.

Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali.

2022. T. 2. №12. <https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357

9 772181 235007 >

© «Al-Ferganus» MChJ,
2022 Farg'ona, O'zbekiston

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

«Al-Ferganus» LLC.

A. M. Abdullaev

DOI [10.5281/zenodo.7496328](https://doi.org/10.5281/zenodo.7496328) “International journal of theoretical and practical research”

Scientific Journal.

Published since November 2021.

Schedule: monthly. 16+

Volume 2, Issue 12

December, 2022.

Chairman of the Editorial Board Salomov Uktam Rakhimovich, rector of FerPI

Editor-in-chief K. I. Kurpayanidi

Editorial Board: A. M. Abdullaev, M. S. Ashurov, E. A. Muminova, K. Kh. Abdurakhmanov, A. N. Asaul, A. V. Burkov, U. V. Gafurov, M. A. Ikramov, D. Kudbiev, E. S. Margianiti, B. Obrenovich, L. Ivars, K. E. Onarkulov, N. A. Sultanov, A. Khasanov, Sh. T. Karimov, Sh. Sh. Khamdamova, D. S. Salikhanova, U.K. Alimov, S.M. Turabdzhhanov, B.A. Alimatov, R.Zh. Tozhiev, A.A. Riskulov, B.M. Tursunov, A.A. Shermukhamedov, S. F. Ergashev, J.D. Akhmedov, Kh.A. Akramov, M.Kh. Khakimov, Sh.M. Iskandarova, Z.M. Sobirova, A.M. Mukhtarova, L.M. Babakhodzhaeva.

Address of the editorial office:

150107

Fergana city, Fergana str., 86.

Phone +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail:

alferganus.ltd@gmail.com

IF(Impact Factor) **8.81 / 2022**
<http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357>

TOGETHER WE REACH THE GOAL
SJIF 2022: 5,962
<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

Registered with the Agency of Information and Mass Communications under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan.

Registration No. 1189 dated 17-06-2021.

The journal "International Journal of Theoretical and Practical Research" is included Crossref, OpenAIRE, Google Scholar.

Impact-factor 2021 Evaluation Pending

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

The Journal addresses issues of global and regional Science and Practice. For scientists, teachers, doctoral students, students.

(2022). International journal of theoretical and practical research, 2(12).

<https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357

9 772181 235007 >

© LLC «Al-Ferganus»,
2022, Fergana, Uzbekistan

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

«Al-Ferganus» ООО.

А. М. Абдуллаев

«Международный журнал теоретических и практических исследований»

Научный журнал.

Издается с ноября 2021 г.

Выходит один раз в месяц. 16+

Том 2, Номер 12.

Декабрь 2022 г.

Председатель редакционного совета Саломов Уктаим Рахимович, ректор ФерПИ

Главный редактор К. И. Курпаяниди

Редакционная коллегия: А.М.Абдуллаев, М.С.Ашуров, Э.А.Муминова, К.Х.Абдурахманов, А.Н.Асаул, А.В.Бурков, У.В.Гафуров, М.А.Икрамов, Д.Кудбиев, Э.С.Маргианити, Б.Обренович, Л.Иварс, К.Э.Онаркулов, Н.А.Султанов, А.Хасанов, Ш.Т.Каримов, Ш.Ш.Хамдамова, Д.С.Салиханова, У.К.Алимов, С.М.Турабджанов, Б.А.Алиматов, Р.Ж.Тожиев, А.А.Рискулов, Б.М.Турсунов, А.А.Шермухамедов, С.Ф.Эргашев, Ж.Д.Ахмедов, Х.А.Акрамов, М.Х.Хакимов, Ш.М.Искандарова, З.М.Собирова, А.М.Мухтарова, Л.М.Бабаходжаева.

Адрес редакции: 150107

г. Фергана, ул. Ферганская, 86

Тел. +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail: alferganus.ltd@gmail.com

IF(Impact Factor) 8.81 /2022
<http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357>

TOGETHER WE REACH THE GOAL
SJIF 2022:5,962
<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

Зарегистрирован в Агентстве информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан.
Регистрации № 1189 от 17-06-2021.

Журнал «Международный журнал теоретических и практических исследований» включен в Crossref, OpenAIRE, Google Scholar.

Импакт-факторы журнала: 2021 Evaluation Pending

Тип лицензии CC поддерживаемый журналом: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

В журнале рассматриваются вопросы развития мировой и региональной науки и практики. Для ученых, преподавателей, докторантов, студентов.

Международный журнал теоретических и практических исследований. 2022. Т. 2. №12.

<https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357

©ООО «Al-Ferganus»,
2022, Фергана, Узбекистан

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

TABLE OF CONTENTS

Tahririyat Kengashi raisi ustuni /Column of the Chairman of the Editorial Board/ Колонка председателя редакционного совета

1. *The foundation of the development of the new Uzbekistan* 6

Texnik fanlar / Technical sciences / Технические науки

2. **Yusupov Umidbek, Mukhitdinov Akmal** 9

Results of the analysis of routes of technological roads of the open pit Muruntau NMMC

Physical and mathematical sciences / Fizika-matematika fanlari / Физико - математические науки

3. **Karimov Shakhobiddin Tuichiboevich** 18

The Goursats problem for a fourth-order hyperbolic equation with a singular Bessel operator

Iqtisodiy fanlar / Economic Sciences/ Экономические науки

4. **Ashurov Makhmmadzhon Sotvoldievich, Akmaliddinov Shukhrat Dilshodzhonovich** 27

Problems and solutions of the organization of production of export-oriented products

5. **Yormatov Ilmidin Toshmatovich** 39

Some problems in quality personnel training

E'lon / Reklama / Advertisement

Advertisement 44

Our publications 51

QR CODE of this issue of the magazine

Year: 12 Issue: 2 Volume: 2
2022

Published: 31.12.2022

<http://alferganus.uz>

Citation:

Ashurov, M.S., Akmaliddinov, Sh. (2022). Problems and solutions of the organization of production of export-oriented products. *SJ International journal of theoretical and practical research*, 2 (12), 28-38.

Ashurov, M.S., Akmaliddinov, Sh. (2022). Conflict situations in the activities of the enterprise, ways of their reduction and management. *Nazariy va amaly va tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2 (12), 28-38.

Doi:

<https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7496344>

Ashurov,

Makhammadzhon Sotvoldievich

Associate Professor of the
Department of Management
Fergana Polytechnic Institute

Akmaliddinov, Shukhrat
Dilshodzhonovich

master's student

Ferghana Polytechnic Institute

UDC 330.101

PROBLEMS AND SOLUTIONS OF THE ORGANIZATION OF PRODUCTION OF EXPORT-ORIENTED PRODUCTS

Abstract. The article describes the transformation of the international economic space under the influence of geopolitical factors, social upheavals, the search for new growth points for Uzbekistan and the Ferghana region as subjects of the world economy, the search for ways and measures to ensure sustainable economic growth, increase the level of development and progress of enterprises based on the efficient organization of production export-oriented products and their exports. The article discusses the problems and ways of solving the organization of production of export-oriented products in enterprises, their causes and solutions and measures. To this end, the article discusses the factors of increasing the export potential of the region and possible opportunities for its development. The study analyzes the dynamics and structure of regional exports, the overall results of regional foreign trade as an integral part of the regional export potential. Based on the results of the study and analysis carried out by the authors, measures are proposed that need to be implemented at the enterprises of the region for the production of export products and the development of their export potential, and conclusions are given.

Key words: export, export-oriented product, export potential, export, enterprise, production, foreign trade.

Ашурев, Махаммаджон Сотвoldиевич
доцент кафедры "Менеджмент", к.э.н.,
Ферганский политехнический институт
Акмалдинов, Шухрат Дилшоджонович
Магистрант
Ферганский политехнический институт

ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОИЗВОДСТВА ЭКСПОРТОРИЕНТИРОВАННОЙ ПРОДУКЦИИ

Аннотация. В статье описывается трансформация международного экономического пространства под влиянием геополитических факторов, социальных потрясений, поиск новых точек роста для Узбекистана и Ферганской области как субъектов мировой экономики, поиск путей и мер по обеспечению устойчивого экономического роста, повышением уровня развития и прогресса предприятиях на основе эффективной организации производства экспорт ориентированной продукции и их экспорта. В статье рассматриваются проблемы и пути решения организации производства экспорт ориентированной продукции на предприятиях, их причины и решения, и меры. С этой целью в статье рассматриваются факторы повышения экспортного потенциала региона и возможные возможности его развития. В рамках исследования проанализированы динамика и структура регионального экспорта, общие результаты региональной внешней торговли как составной части регионального экспортного потенциала. По результатам исследования и анализа, проведенного авторами, предложены меры, которые необходимо реализовать на предприятиях региона для производства экспортной продукции и развития их экспортного потенциала, и даны выводы.

Ключевые слова: экспорт, экспорт ориентированный продукт, экспортный потенциал, экспорттировать, предприятие, производство, внешняя торговля.

Ashurov, Maxammadjon Sotvoldievich
“Menejment” kafedrasи dotsenti, i.f.n.
Farg’ona politexnika instituti

Akmaldinov, Shuxrat Dilshodjonovich
“Menejment” kafedrasи magistrant
Farg’ona politexnika instituti

EKSPORTBOB MAHSULOTLAR IShLAB ChIQARIShNI TASHKIL ETIShNING MUAMMO VA YeChIMLARI

Annotatsiya. Maqola xalqaro iqtisodiy makonning geosiyosiy omillar, ijtimoiy zarbalar ta’sirida transformatsiyalanishi jahon iqtisodiyotining sub’ektlari sifatida O’zbekiston va Farg’ona viloyatlari uchun yangi o’sish nuqtalarini izlash va iqtisodiyotning barqaror

o'sishi ta'minlash yo'llari va choralarini izlashni taqazo etishi sharoitida korxonalarda eksportbob mahsulotlar ishlab chiqarish va ularning eksportini samarali tashkil etish asosida ularning rivojlanish va taraqqiy etirish darajasini oshirishga bag'ishlangan. Maqolada korxonalarda eksportbob mahsulotlar ishlab chiqarishni tashkil etishning muammo va yechimlari, ularning sabablari va hal qilish yo'llari va choralar muhokama qilingan. Shu maqsadda maqolada viloyatning eksport salohiyatini oshirish omillarini aniqlash, uni rivojlantirishning mumkin bo'lgan imkoniyatlari o'rganilgan. Tadqiqot doirasida viloyat eksportining dinamikasi va tuzilmasi, viloyat eksport salohiyatining tarkibiy qismi sifatida viloyat tashqi savdosining umumiyligi natijalari tahlil qilingan. Mualliflar tomonidan olib borilgan tadqiqot va tahlil natijalaridan kelib chiqib viloyat korxonalarida eksportbob mahsulotlar ishlab chiqarish va ularning eksport salohiyatini rivojlantirish uchun amalga oshiriladigan chora-tadbirlar taklif qilinib, xulosalar berilgan.

Kalit so'zlar: eksport, eksportbob mahsulot, eksport salohiyati, eksport qilish, korxona, ishlab chiqarish, tashqi savdo.

Kirish

Mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishi va uning jahon bozoriga kirib borishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri mamlakat eksport salohiyati hisoblanadi. Shu sababli ham rivojlangan va rivojlanayotgan har bir mamlakat o'z daromadini yuksaltirish va valyuta oqimini ko'paytirish maqsadida eksport hajmini oshirishga harakat qiladi. O'z navbatida bu maqsadga erishishda mamlakat barcha imkoniyatlardan foydalangan holda tovar va xizmatlar ishlab chiqarish hamda bozorga taklif qilishni ko'paytirishga harakat qiladi.

Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, dunyo mamlakatlari iqtisodiyotida eksportga yo'naltirilgan siyosatni amalga oshirish, iqtisodiyotni rivojlantirish jarayoni uchun bir qator ijobjiy ta'sirlarni yuzaga keltirishi bilan bog'liq:

- eksportga yo'naltirilganlik tufayli mamlakat ichki bozorining bir yoqlamaliligi bilan bog'liq cheklovlar bartaraf etiladi;
- valyuta tushumlarining barqaror kirib kelish mexanizmlari shakllantiriladi;
- korxonalar xalqaro raqobatga kirishadi va bu esa xarajatlarni kamaytirish, mahsulot sifatini yaxshilash, yangi texnologiyalarni joriy etish uchun rag'bat yaratadi;
- eksportga yo'naltirilgan mamlakatlar odatda nafaqat katta valyuta zaxiralariga ega, balki jahon kapital bozori resurslariga nisbatan oson kirish imkoniyatiga ega bo'ladi;
- protektsionizm davri tugab, (milliy kapitalning dastlabki to'planish davri uchun juda oqilona) sanoat tizimining ochiqligi va uning liberalligiga asoslangan erkin savdo davri kirib keladi.

Yuqoridaagi tajriba natijalaridan ko'rinish turibdiki, eksportning o'sishi iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. O'sishning bunday manbai nafaqat iqtisodiyotning qolgan qismiga nisbatan multiplikativ ta'sir ko'rsatadi, balki o'sishning to'lov balansi muammolari bilan cheklanmasligi yoki to'xtatilmasligini ta'minlaydi, chunki qo'shimcha import xajmini o'sishini ta'minlovchi to'lov uchun zarur bo'ladigan har qanday xorijiy valyutaga erishish imkoniyatini taqdim etadi.

Mamlakatimizda keyingi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish, bozor talablariga mos va eksportbop mahsulotlari ishlab chiqarishni rag'batlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

2022–2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida “Respublikaning eksport salohiyatini oshirish orqali 2026 yilda respublika eksport hajmlarini 30 milliard AQSH dollariga yetkazish” bilan bog'liq ustuvor maqsad va vazifalar belgilab berilgan. Mazkur vazifalarning samarali ijrosini ta'minlash respublikamiz sanoat korxonalarida eksportbob mahsulotlar ishlab chiqarishni tashkil etish va rivojlantirish bo'yicha ilmiy taklif hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishni talab etadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili

Qo'yilgan muammo bo'yicha milliy va xorijiy adabiyotlar taxlili shuni ko'rsatdiki, ushbu masalaning turli qirralari bo'yicha xorij va maxalliy olimlar tomonidan ko'plab tadqiqotlar olib borilganligi va borilayotganligi va tadqiq etalganligini kuzatishimiz mumkin bo'ladi. Jumladan, xorijlik olimlar E.S.Raynert [7], J.S.Goldstein, J.C. Pevehouse [16], R.Hausmann, Hwang J., D. Rodrik [17], D.D.C.Prince & O.J.Fitton[18], mintaqalarning tashqi iqtisodiy faoliyati, sanoat va qishloq xo'jaligi mamlakatlari eksport strategiyalari bo'yicha tadqiqot olib borishgan bo'lsa, MDH mamlakatlaridan O.S.Belokur, G.S.Svetkova[1] V.A.Dovydenco[2], A.D.Kosmin, O.P.Kuznetsova, Ye.A.Kosmina[3], I.L.Lyubimov, I.V.Yakubovskiy[4], Ye.V. Sapir, A.G. Shmuratkina[10], Ye.A.Popova, N.Yu.Polunina [6] kabi olimlar hududlarning iqtisodiy o'sishining institutsional jihatlari va eksport strategiyasining xatarlarini o'rganishgan.

O'zbekiston olimlari Sh.X.Nazarov [5], A.N.Samadov[9], A.M.Sadikov [8], S.Sh.To'rabetkov [13], A.A.Sobirov [11] N.Sirajiddinov [12], B.K.G'oyibnazarov [14], B.Yu.Xodiev [15]lar tomonidan tashqi savdo operatsiyalarini liberallashtirish va respublika hududlari, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari bo'yicha tadqiqot olib borishgan.

O'rganilgan adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, yuqoridaq mualliflar tomonidan korxonalarda eksportbob mahsulotlar ishlab chiqarish va u orqali ularning eksport potentsialni oshirish muammolariga e'tibor qaratishmagan.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotning vositaviy – uslubiy apparati tizimli yondoshuv doirasida tadqiqotning umumilmiy uslublari: mantiqiy va vaziyatli tahlil, ekspert baholash, so'rovnama, kuzatish, intervyu, guruxlash, taqqoslash kabi taxlil vositalarini qo'llashga asoslanadi. Ushbu vositalar tadqiqot olib borishning turli bosqichlarida turli kombinatsiyalarda foydalilanadi, yakuniy natijalar, xulosalar va takliflarni ilmiy asoslanganligini ta'minlashga imkon beradi.

Tahlil va natijalar

Mamlakat iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlashda barcha sohalar qatorida eksport salohiyatini oshirish va eksportyorlarga qulay imkoniyatlar yaratish bugungi zamoning asosiy talabiga aylanmoqda.

Eksportbob mahsulotlar ishlab chiqarish natijasida eksportning o'sishi (1-jadval) muqarrar ravishda mamlakat va hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining omili sifatida eksport salohiyatining faollashishiga olib keladi, aholining real daromadlarini

oshadi, bu esa aholining turmush sifatini yaxshilaydi va yuqori texnologiyalarning o'sishini tezlashtiradi, korxonalar tomonidan ilg'or texnologiyalardan faol foydalanishga turtki beradi.

Mamlakat yoki alohida xo'jalik yurituvchi subyektning tashqi iqtisodiy faoliyatini uning eksport salohiyati orqali baholash mumkin. Eksportning tuzilishi va murakkabligi iqtisodiy o'sish va tarkibiy o'zgarishlar salohiyati haqida muhim ma'lumot beradi.

Tadqiqotning birinchi bosqichi sifatida mualliflar viloyat eksport salohiyatining tarkibiy qismi sifatida viloyat tashqi savdosining umumiyligi natijalari ahamiyatini solishtirdilar.

1-jadvalda Farg'ona viloyatining 2021 yildagi tashqi savdosining umumiyligi natijalari keltirilgan.

1-jadval

Farg'ona viloyati tashqi savdosining umumiyligi natijalari, ming dollar

Ko'rsatkichlar	2017	2018	2019	2020	2021	O'sish tempi
Tovar aylanishi	949,4	1353,6	1417,8	1463,1	1835,6	193,3
Eksport	514,0	484,3	574,4	556,1	801,3	155,9
Import	435,4	869,3	843,4	907,0	1 034,3	237,5
Saldo	78,6	-385	-269	-350,9	-233	x

Manba: <https://farstat.uz/> ma'lumotlari asosida mualliflar tomonidan tuzilgan

2021-yilda Farg'ona viloyatining tashqi savdo aylanmasi 1835,6 ming dollarni tashkil etdi (25 foizga oshgan).

2021 yilda 2020 yilga nisbatan eksportning o'sishi 43,6% darajasida bo'ldi va 556,1 million dollardan 801,3 million dollarlik xajmga o'sdi. O'sish asosan MDH davlatlariga eksport xajmining ortishi bilan kuzatildi, ya'ni 2021 yilda jo'natmalar xajmi 25 % ga ko'payishi hisobiga 429983 ming dollarni tashkil etdi. Uzoq xorij mamlakatlariga jo'natmalar xajmida xam o'sish kuzatilgan. Ya'ni bu ko'rsatkich 371303,1 ming dollarga yetgan.

2021-yilda import narxlari hajmida 2020-yilga nisbatan 14 foizga ko'payib, 1 034,3 ming dollarni tashkil etdi. 2021-yilda savdo balansi salbiy bo'lib, -233 ming dollarni tashkil etdi.

2- jadvalda Farg'ona viloyatining asosiy savdo hamkorlari keltirib o'tilgan.

2-jadval

2021 yilda Farg'ona viloyatining asosiy savdo hamkorlari (ming AQSH doll.)

Nº	Hamkor davlat	2020	2021	2022 yanvar-sentabr *
1	Afg'oniston	16 490,1	36 630,5	35 517,1
2	Bangladesh	10 303,6	8 573,3	4 901,2
3	Belarus	4 075,6	6 575,0	3 665,4
4	Belgiya	2 276,8	6 909,7	1 401,2

5	Eron Respublikasi	Islom	395,6	6 682,6	19 113,0
6	Germaniya		1 622,5	4 967,8	4 024,7
7	Koreya Respublikasi		8 040,6	7 188,3	3 037,1
8	Misr		10 453,3	17 710,4	11 783,4
9	Qirg'iziston		124 386,6	89 735,1	43 284,6
10	Qozog'iston		30 321,9	50 248,0	20 058,0
11	Rossiya Federatsiyasi		150 946,0	237 015,2	254 864,2
12	Tojikiston		21 006,5	22 949,6	17 568,3
13	Turkmaniston		4 754,1	14 584,1	25 829,5
14	Xitoy		73 623,2	107 095,5	51 793,4

Manba: <https://farstat.uz/> ma'lumotlari asosida mualliflar tomonidan tuzilgan

Olingan statistik ma'lumotlarga ko'ra 2020 yil davomida viloyat korxona va tashkilotlari tomonidan dunyoning 68 ta davlati o'rtaida savdo-sotiq faoliyati yo'lga qo'yilgan bo'lsa, 2021 yilda esa 75 ta davlat bilan savdo-sotiq faoliyati yo'lga qo'yilgan. Bu o'tgan yilga nisbatan 10 foizga (yoki 7 ta davlatga) oshgan.

2-jadvaldagi ma'lumotlarga asosan 2021 yilning yanvar-dekabr oylarida 2020 yilning shu davriga nisbatan savdo hajmining o'sganligini ko'rsatib, Afg'oniston, Eron Islom Respublikasi, Germaniya, Misr, Rossiya Federatsiyasi, Turkmaniston, Xitoy kabi mamlakatlar bilan savdo aloqalari mustahkamlanishi natijasida ushbu mamlakatlar bilan tashqi savdoda ijobiy o'zgarishlar kuzatilgan.

2021 yilda uzoq xorij mamlakatlariiga eksport hajmi 73 % ga ko'payishi hisobiga 371302,1 ni tashkil etdi. Import esa, aksincha, 2020 yilga nisbatan 0,9 foizga oshdi va 487833,5 million dollarni tashkil etdi.

2021 yilda Farg'ona viloyatining MDH davlatlari bilan eksport 429983 ming dollarni (o'sish 125 foiz), import 546459,3 ming dollarni (27 foizga oshdi) tashkil etdi.

Eksport qiymatining o'sishiga, birinchi navbatda, Rossiya, 157 % ga yoki 150 946,0 ming aqsh dollaridan 237 015,2 ming AQSH dollarigacha, Qozog'iston bilan 165% yoki 30 321,9 ming AQSH dollaridan 50 248,0 ming AQSH dollarigacha o'sishi ta'sir ko'rsatgan bo'lsa, eksport xajmi Qirg'iziston Respublikasi bilan 124 386,6 ming AQSH dollaridan 89 735,1 ming AQSH dollarigacha yoki 27,8% ga, Bangladesh bilan 10 303,6 ming AQSH dollaridan 8 573,3 ming AQSH dollarigacha yoki 26,8% ga kamaygan.

Import qiymatining o'sishi, asosan, Belarus Respublikasi, Birlashgan Arab Amirliklari, Chexiya, Hindiston, Iroq, Litva, Polsha, Qirg'iziston, Qozog'iston, Rossiya Federatsiyasi, Turkmaniston, Xitoy, Vietnam, Turkiya kabi mamlakatlardan yetkazib berishlar sonining o'sishi bilan bog'liq.

Import qiymatining kamayishi, asosan, AQSh, Germaniya, Ispaniya, Italiya, Koreya Respublikasi, Latviya, Tojikiston, Yaponiya kabi mamlakatlar bilan yetkazib berishlar sonining kamayishi bilan bog'liq.

**Farg`ona viloyatining eksport va import tarkibi
(umumiy hajmga nisbatan foizda)**

	2019	2020	2021	yanvar-sentabr * 2022 y.
Eksport tarkibi				
shu jumladan:				
paxta tolasi	0,0	0,5	0,2	0,0
oziq-ovqat mahsulotlari	40,2	37,4	31,8	32,1
kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar	0,7	2,4	3,7	6,5
energiya manbaalari va neft mahsulotlari	3,7	1,2	1,3	1,6
qora va rangli metallar	0,1	0,5	0,2	0,4
mashina va asbob-uskunalar	0,1	0,2	0,5	0,8
xizmatlar	1,7	1,8	2,4	1,3
boshqalar	53,4	56,0	59,9	57,3
Import tarkibi				
shu jumladan:				
oziq-ovqat mahsulotlari	9,7	13,1	13,9	13,1
kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar	10,7	10,4	8,7	8,9
energiya manbaalari va neft mahsulotlari	9,2	21,3	25,8	16,9
qora va rangli metallar	7,0	4,5	6,8	10,9
mashina va asbob-uskunalar	42,2	32,1	28,9	35,6
xizmatlar	1,3	1,3	0,5	0,2
boshqalar	19,8	17,2	15,4	14,4

Manba: <https://farstat.uz/> ma'lumotlari asosida mualliflar tomonidan tuzilgan

Tahlil natijalari shuni ko'rsatayaptiki, 2022 yilning yanvar-sentabr oylarida eksportning tovar tarkibida an'anaviy ravishda oziq-ovqat mahsulotlari (32,1%) ustunlik qildi. Ikkinchisi o'rinda kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar (6,5%). Eksportda energetika va neft mahsulotlarining ulushi 1,6%, qora va rangli metallar 0,4%, mashina va asbob-uskunalar 0,8% ni tashkil etgan.

2022 yilning yanvar-sentabr oylarida import tarkibida eng katta ulushni (35,6%) mashina va asbob-uskunalar egalladi. Import tarkibida energiya manbaalari va neft mahsulotlari 16,9 %, oziq-ovqat mahsulotlari ulushi 13,1%, qora va rangli metallar va ulardan tayyorlangan buyumlar 10,9 %, kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar 8,9 % boshqa tovarlar 14,4% ni tashkil etgan.

Viloyatning eksporti aniq resurs ixtisoslashuviga ega. Eksport tarkibida eng katta ulushni oziq-ovqat mahsulotlari, ya'ni sabzavot va ba'zi iste'mol qilinadigan ildizlar va ildiz mevalari, iste'mol qilinadigan mevalar va yong'oqlar; tsitrus mevalarining qobig'i

yoki qovun po'stlog'i, un va yorma mahsulotlari; solod; kraxmallar; inulin; bug'doy kleykovina tashkil etadi, kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar tarkibida esa o'g'itlar, plastmassa va undan tayyorlangan mahsulotlar, energetika va neft mahsulotlari mineral yoqilg'i, neft va ularni distillash mahsulotlari; bitumli moddalar; mumlar, mineral organik kimyoviy birikmalari, shuningdek, ipak, paxta, kiyim aksessuarlari, to'qima matolar yoki qo'lda to'qilgan to'qima matolar, keramika mahsulotlari, shisha va shisha buyumlari eksportining salmoqli ulushini egallaydi.

O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, viloyatning eksport salohiyati oziq-ovqat mahsulotlari va ipak, paxta, kiyim aksessuarlari, to'qima matolar yoki qo'lda to'qilgan to'qima matolar ulushining ortishi hisobiga shakllanmoqda. Bu mintaqada agrosanoat kompleksini rivojlantirish tendentsiyasi, qishloq xo'jaligini qo'llab-quvvatlash bo'yicha joriy dasturlar bilan bog'liq.

Ta'kidlash joizki, O'zbekistonda yiliga 20 million tonna meva-sabzavot yetishtiriladi. Lekin ularni sanoat usulida qayta ishlash darajasi qariyb 15 foiz bo'lib, shundan 7-8 foizi eksport qilinmoqda. Go'sht va sut mahsulotlarining 16 foizigina sanoat darajasida qayta ishlangan, xolos. Infratuzilma yetarli emasligi tufayli yig'ishtirish va saqlash jarayonida 30 foiz mahsulotlar yo'qotilmoqda [20]. Jumladan, Farg'ona viloyati ham bundan mustasno emas.

Mavjud vaziyat sohada amalga oshirilayotgan imkoniyatlardan oqilona foydalanish, mahsulotlarni chuqur qayta ishlash, oziq-ovqat sanoatini yanada rivojlantirish va eksport hajmini oshirishni taqozo etadi. Ushbu mahsulotlar tashqi bozorlarda talabga ega, bu viloyat hududining raqobatbardosh ustunligi ham hisoblanadi. Bugungi dunyo miqyosida global oziq - ovqat xavfsizligini ta'minlashda yuzaga kelayotgan muammolar, ushbu mahsulotlarga talabning oshishiga olib kelmoqda. Shu tufayli viloyatda faoliyat yuritayotgan meva-sabzavot, go'sht va sut mahsulotlarini yetishtirish bilan shug'ullanuvchi qishloq xo'jaligi sanoati korxonalari savdo geografiyasini, jumladan, tashqi bozorlarni kengaytirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Taxlillardan ma'lum bo'ladiki, O'zbekistonda meva-sabzavotlar yetishtirish ichki iste'molga nisbatan bir necha barobar yuqoridir. Bu holatlar meva-sabzavot mahsulotlarini sotish tizimini tashkil etish va eksport qilishda aniq strategik yo'nalishlar belgilashni talab etadi.

Sababi, eksportda avvalo, potentsial iste'molchiga qaysi mahsulot kerakligi va uning ehtiyojini tushunish kerak. Chunki, hozir mahsulot ishlab chiqarishdan ko'ra, uni sotish yechimini topish kerak bo'lgan asosiy vazifalardan hisoblanadi. Bu borada esa jahon bozorini, undagi talab va taklifni o'rganish, uni tadqiq qilish kabilarni qamrab oladigan marketing faoliyati bilan shug'ullanish talab etiladi. Bu orqali bozorlarni o'rganish jarayonida paydo bo'ladigan qanday tovarlarni, kimlar uchun, qanday hajmda, qay ko'rinishda va qancha miqdorda kabi savollarga javob bo'ladigan marketing kontseptsiyalaridan foydalanish o'zining ijobiy natijasini beradi. Marketingda ishlab chiqarish, tovar, sotish, an'anaviy marketing, ijtimoiy-axloqiy marketing, o'zaro aloqa marketingi kabi kontseptsiyalar mavjud. Bu kontseptsiyalarda mamlakat yoki mintaqaga qanday mahsulotlarni eksport qilish o'rganishi ham mumkin[15].

Mualliflar tomonidan ilgari olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, viloyatda ta'lim xizmatlari va turizm sanoati eksportni ko'paytirish imkoniyatiga ega. Ta'lim xizmatlari

istiqbolli eksport mahsuloti, viloyat hududini tashqi bozorga olib chiqadigan "yumshoq kuch" hisoblanadi. Viloyatdagi ta'lif xizmatlarining asosiy "eksportchilari" bo'lib, Farg'ona davlat universiteti, Farg'ona politexnika instituti, Farg'ona jamoatchilik salomatligi tibbiyot instituti, Koreya halqaro universiteti, Qo'qon universiteti hisoblanishi mumkin.

Shuningdek, viloyatning eksport salohiyatini oshirishda xizmatlar eksporti tarkibida IT-mahsulotlar, dasturiy ta'minot va ma'lumotlar bazasini ishlab chiqishni oshirishga e'tibor qaratish kerak.

Buning uchun istiqbolli mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotish uchun aqli texnologiyalar va infratuzilmani rivojlantirishga "nuqta"li investitsiyalarni nazarda tutuvchi yuqori texnologiyalarni, ya'ni elektron tijoratni rivojlantirish va mintaqa iqtisodiyotini raqamlashtirishni amalga oshirish eng dolzarb hisoblanadi. Zarur chora sifatida elektron tijorat va viloyat iqtisodiyotini raqamlashtirish sur'atlarini oshirish zarur, deb hisoblaymiz.

Mutaxassislarning fikriga ko'ra, Farg'ona viloyatida eksportbob mahsulotlar ishlab chiqarish va uni eksport qilish bo'yicha ulkan tashqi iqtisodiy va tabiiy zaxiraga ega bo'lib, bu uning xalqaro iqtisodiy makonga bir qator yangi turdag'i eksportbob mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqarish va yetkazib berish orqali halqaro integratsiyalashuvni yanada rivojlantirishi va eksport salohiyatini oshira olishiga imkon beradi. Biroq, mahalliy korxonalar tomonidan eksport imkoniyatlarini yanada kengaytirish bo'yicha xarakatlar sust olib borilmoqda, bunga eksportni amalga oshirishda ular tomonidan duch kelayotgan mavjud bir necha kamchilik va muammolar sabab bo'lmoqda nazarimizda.

Shunga asosan viloyat korxonalarida eksportbob mahsulotlar ishlab chiqarish va ularning eksport salohiyatini rivojlantirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq deb o'ylaymiz:

- davlat organlari eksportbob mahsulotlar ishlab chiqaruvchi korxonalar mahsulotlarini sotish bo'yicha ixtisoslashtirilgan ulgurji bozorlar, yarmarkalarni yushtirish va ular faoliyatlarini tashkil qilishda ko'maklashishi;

- eksportbob mahsulotlar ishlab chiqaruvchi korxonalarining mahsulotlarini tashqi bozorlarga chiqarish, xaridorlarni izlash, shartnomalarni tayyorlash va tuzish, eksport operatsiyalarini amalga oshirish, eksport qiluvchilarni ehtimoliy xavf-xatarlardan ishonchli himoya qilish, shuningdek, xorijiy mamlakatlarning qonunchiligi bo'yicha talab etiladigan zarur litsenziyalar, sertifikatlar hamda boshqa ruxsatnomalarni olish va to'lashda yuridik, moliyaviy va tashkiliy xizmatlar ko'rsatilishini takomillashtirish;

- mamlakat miqyosida eksport jarayonlarini sug'urtalash mexanizmini shakllantirish.

- O'zbekiston Respublikasida eksportga yo'naltirilgan korxonalarining aksariyati o'rtacha eksport salohiyati darajasiga ega, shuning uchun ularga davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, tashqi savdo infratuzilmasini takomillashtirish

- viloyatda xalqaro savdosining mustahkamlanishiga tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirishning maqsadli kompleks dasturlarini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish, hududiy infratuzilmani hamda viloyatning xorijdagi vakolatxonalarini tashkil etish va modernizatsiya qilish bo'yicha ishlarning izchilligini oshirish

- import o'rnini bosadigan mahalliy mahsulot ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash bo'yicha tizimli ishlarni tashkil etish
- mahsulotlarni xorija elektron savdo maydonchalari orqali sotish bo'yicha ham zamonaviy mexanizmlar joriy etish
- mahalliy eksportyor korxonalarining tovarlarini xorijiy xaridorlar tomonidan sotib olish imkoniyatini beradigan milliy savdo elektron maydonchasini ishga tushirish
- qanday eksportchi korxonalar borligi va ularning qanday tovarlar ishlab chiqarishi to'g'risida xorijiy korxonalar ham, mahalliy korxonalar va davlat idoralari ham axborot oladigan to'liq manba mavjud emas. SHu bois har bir eksportchi korxona to'g'risidagi elektron axborotlar bazasini shakllantirish, ularning mahsulotlari to'g'risida to'liq ma'lumot, marketing tadqiqotlari natijalari, eksport hajmi kabi ma'lumotlarni o'z ichiga oluvchi elektron pasportni joriy etish zarur.

Xulosa qilib aytganda, mamlakat eksport salohiyatini yanada oshirish, jahon bozori talablariga javob beruvchi eksportbob mahsulotlar ishlab chiqaruvchi korxonalarini rivojlantirish yo'li bilan mamlakat eksport tarkibini sifat va son jihatdan o'zgartirish, yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarish va xorijga sotishni rag'batlantirishga qaratilgan milliy eksport siyosatini amalga oshirish hozirgi kunning asosiy vazifasi, deb hisoblaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yuxati:

1. Белокур О.С., Цветкова Г.С. (2021) Сценарии развития экспортного потенциала провинциального региона // Экономика, предпринимательство и право, (11(7)), 1689-1704.
2. Довыденко В.А. (2017) Влияние внешней торговли на экономику страны (на примере России) // Современное общество и власть, (3(13)), 194-196. URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=30737983>.
3. Косьмин А.Д., Кузнецова О.П., Косьмина Е.А. (2019) Проблемы повышения экспортного потенциала России (или о повышении степени ее вовлеченности в мирохозяйственный оборот) // Экономические отношения. № 2
4. Любимов И.Л., Якубовский И.В. (2020) Структурная трансформация и отраслевая производительность: учет направлений экспорта в индексе экономической сложности // Журнал новой экономической ассоциации, (3 (47)), 12-39.
5. Назаров Ш.Х. (2014) Методологические аспекты повышения конкурентоспособности регионов. –Ташкент: IFMR, 212 с.
6. Попова Е.А., Полунина Н.Ю. (2019) Интенсификация экспортного потенциала как фактор социально-экономического развития Воронежского региона // Экономические отношения. № 2
7. Райнерт Э.С. (2011) Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными. - М.: Изд. дом Гос. ун-та Высшей школы экономики.
8. Садыков А.М. (2019) Новая стратегия развития Узбекистана: формирование, приоритеты, реализация. Монография. – Ташкент.
9. Самадов А.Н. (2017) Иқтисодиётни янги босқичга олиб чиқиш муқаррар. Ўзбекистон иқтисодий ахборотномаси журнали, №2. 34-36 б

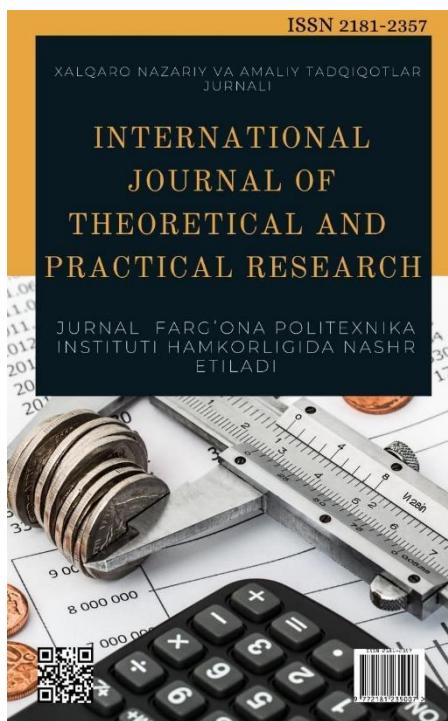
10. Сапир Е.Б., Шмураткина А.Г. (2019) Институциональный механизм повышения экспортного потенциала региона // Государственное и муниципальное управление. Ученые записки. № 3. – с. 169 -176.
11. Sobirov A.A. (2018) Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar raqobatbardoshligini oshirishning marketing strategiyalari. «Biznes-Ekspert» ilmiy jurnalı, №10. 54-56 b.
12. Сиражиддинов Н. (2004) Либерализация внешнеторговых операций и конкурентоспособность национальной экономики.//Экономическое обозрение, №11, с.67
13. Тўрабеков С.Ш., Мухаммедов М.М. (2016) Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ривожлантириш истиқболлари Иқтисод ва молия / Экономика и финансы, №2
14. Фойибназаров Б.К. (2007) Иқтисодий юксалиш омиллари. //Халқ сўзи, 27 февраль
15. Ходиев Б.Ю. (2018) Миллий товарлар рақобатбардошлигини оширишнинг замонавий маркетинг концепциялари.//Миллий товарлар рақобатбардошлигини оширишда замонавий маркетинг концепцияларидан фойдаланиш. Республика илмий-амалий анжумани илмий мақола ва тезислари тўплами (2018 йил, 27 ноябрь). –Т.: Фан ва технологиялар, 498 б.
16. Goldstein J.S., Pevehouse J.C. (2008) International Relations. – New York: Pearson Longman.
17. Hausmann R., Hwang J., Rodrik D. (2007) What You Export Matters. // Journal of Economic Growth. – (12(1)), pp.1–15.
18. Prince D.D.C. & Fitton O.J. (2016) The North West cyber security industry: Export potential assessment.
19. Margianti, E. S., Ikramov, M. A., Abdullaev, A. M., Kurpayanidi, K. I., & Ashurov, M. S. (2014). Systematical analysis of the position and further development of Uzbekistan national industry in the case of economic modernization. Monograph. Indonesia, Jakarta. Indonesia. Jakarta. Gunadarma Publisher.
20. Kurpayanidi, K., Abdullaev, A., Ashurov, M., Tukhtasinova, M., & Shakirova, Y. (2020). The issue of a competitive national innovative system formation in Uzbekistan. In E3S Web of Conferences (Vol. 159, p. 04024). EDP Sciences.
21. Курпаяниди, К. И., & Ашуроев, М. С. (2019). Ўзбекистонда тадбиркорлик муҳитининг замонавий ҳолати ва уни самарали ривожлантириш муаммоларини баҳолаш. Монография. GlobeEdit Academic Publishing, European Union.
22. Ашуроев, М.С. ва б. (2020). COVID-19 пандемия шароитида тадбиркорлик ва уни ривожлантириш масалалари: назария ва амалиёт Монография. и.ф. д., профессор М.А. Икрамов, таҳрири остида. GlobeEdit, European Union.
23. <https://www.president.uz/>
24. <https://farstat.uz/>

E'lon / Reklama / Advertisement

ЭЪЛОН

Хурматли ҳамкарабалар “Al-Ferganus” нашриёти ва “Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali” электрон журнали Ўзбекистон таълим хизматлари бозорида ўзининг фаолиятини бошлаганлигини маълум қиласиз.

Ажойиб имкониятдан сиз биринчилар қаторида фойдаланиб илмий нашрларингизни чоп этишингиз мумкин.

“Al-Ferganus” нашриётимиз томонидан Сиз тақдим этган дарслик, ўқув қўлланма, монография ва илмий рисолаларга ISBN, Doi ҳалқаро рақамли иденфикаторларни бириктириш, уларнинг электрон замонавий андозадаги муқовалар ва ишланмаларнинг электрон макетини яратиш, нашриётда эълон қилинган ишларни электрон ахборот нашрларида жойлаштириш хизматлари кўрсатилади.

Бизнинг нашриётимизнинг бошқа нашриётлардан фарқи шундаки, тезкор ва сифатли хизмат кўрсатамиз ҳамда энг асосийси биз Сизнинг ишларингизни Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси ва Россия Миллий кутубхонаси фондларига бепул жойлашга шунингдек, Россия илмий иқтибослик индекси (РИНЦ ва E – library) платформасига, CrossRef базалариша шартнома асосида жойлаштиришга қўмаклашамиз.

“Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali” ISSN 2181-2357 электрон журнали ҳам ўз фаолиятини бошламоқда. Бизнинг журналда Ўзбекистон Республикаси Олий атtestация комиссиясининг қуидаги ихтисосликлари физика-

математика, кимё, биология, геология-минералогия, техника, қишлоқ хұжалиги, тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, география, юридик, педагогика, тиббиёт санъатшунослик, архитектура, психология, социология фанлари бүйича миллий ва хорижий муаллифларнинг фанлардан эришган ютуқлари ва истиқболлари борасидаги илмий мақолалари, илмий тадқиқотлар олиб бораётган олимларнинг илмий изланишлари натижалари эълон қилинади. Электрон журнал ҳар ойда бир марта эълон қилинади.

Журналларда эълон қилинадиган ҳар бир мақолага шартнома асосида DOI (Crossref) рақами берилади.

Шунингдек, таҳририят томонидан:

- мақолаларни сифатли таржима қилиш;
- мақолаларни таҳрирлаш ва журналлар талабига мослаш;
- мақолаларга ишлов бериш;
- мақолаларни плагиатга текшириш;
- хориждаги нуфузли (Scopus, Web of sciences ва юқори импакт факторли) журналларда мақолларни сифатли ва ишончли чоп этишга күмаклашиш хизматларини ҳам күрсатади.

Имкониятни бой беріб қўйманг!

Қуйидаги манзилларга мурожаат қилинг:

Электрон почта манзили: Alferganus.ltd@gmail.com

Телеграмм манзилимиз : @Alferganus_ltd

Телефонлар: (97) 100-38-88

(91) 109-05-38

(97) 337-86-00

PUBLIC IDENTIFIERS OF INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

PUBLISHER: AL-FERGANUS LLC - UZBEKISTAN

INTERNATIONAL JOURNAL ADDRESS^{IJA}

I J A . Z O N E / 1 6 4 5 6 4 5 7 6 4 5

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IJA}

INTERNATIONAL ARTICLE ADDRESS^{IAA}

I J A . Z O N E / 1 2 6 4 5 6 4 5 4 3

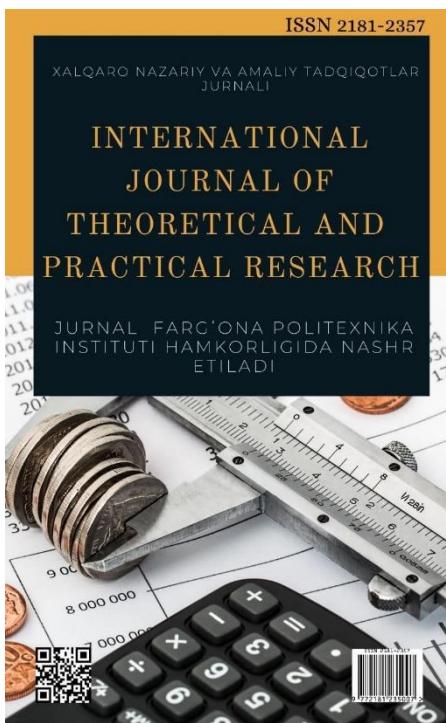
INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IAA}

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ВНИМАНИЕ ОБЪЯВЛЕНИЕ!

Уважаемые коллеги! Сообщаем вам, что издательский дом «AL-FARGANUS» и «Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali» - «Международный журнал теоретических и прикладных исследований» начали свою деятельность на рынке образовательных услуг Узбекистана.

Это прекрасная возможность одним из первых опубликовать свои научные публикации. Наше издательство «AL-FARGANUS» предоставляет услуги по прикреплению международных цифровых идентификаторов ISBN, DOI к учебникам, учебным пособиям, монографиям и научным брошюрам, созданию электронных макетов их обложек и дизайнов в современной электронной форме, размещению опубликованных работ в электронные публикации.

Отличие нашего издательства от других издательств в том, что мы предоставляем быстрые и качественные услуги, а главное, бесплатно размещаем ваши работы в Национальной библиотеке Узбекистана им. Алишера Навои и оказываем помошь в размещении вашей работы в Российской национальной библиотеке, а также на платформе Российского индекса научного цитирования (РИНЦ, e-library) облегчить размещение.

Совместно с Ферганским политехническим институтом запущен проект электронного научного журнала «Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali – International Journal of Theoretical and Practical Research. Международный журнал теоретических и прикладных исследований».

Миссия научного электронного журнала направлена на развитие национальной и зарубежной науки, обеспечение общедоступности теоретических

позиций и практических результатов прикладных исследований. В журнале представлены следующие специальности Высшей аттестационной комиссии Республики Узбекистан по физике и математике, химии, биологии, геологии и минералогии, технике, сельскому хозяйству, истории, экономике, философии, филологии, географии, праву, педагогике, медицине, архитектуре, психологии, социологии. Журнал публикует научные статьи отечественных и зарубежных авторов о достижениях и перспективах науки, результатах научных исследований ученых, проводящих исследования. Электронный журнал издается один раз в месяц.

Каждой статье, опубликованной в журнале, на контрактной основе присваивается номер DOI (Crossref).

Также издательство оказывает услуги по:

- качественный перевод статей;
- редактирование статей и адаптация к требованиям журнала;
- обработка статей;
- проверка научных работ (статей, учебных пособий, монографий, диссертаций и др.) на плагиат статей;
- оказывает информационное обеспечение публикаций статей в престижных зарубежных журналах (Scopus, Web of Sciences и журналах с высоким импакт-фактором).

Не упускайте возможность!

Пожалуйста, свяжитесь с нами:

Электронный адрес: Alferganus.ltd@gmail.com

Наш адрес в телеграмм: @Alferganus_ltd

Телефоны: (97) 100-38-88

(91) 109-05-38

(97) 337-86-00

PUBLIC IDENTIFIERS OF INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

PUBLISHER: AL-FERGANUS LLC - UZBEKISTAN

INTERNATIONAL JOURNAL ADDRESS^{IJA}

I J A . Z O N E / 1 6 4 5 6 4 5 7 6 4 5

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IJA}

INTERNATIONAL ARTICLE ADDRESS^{IAA}

I J A . Z O N E / 1 2 6 4 5 6 4 5 4 3

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IAA}

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

2021-06-22 00:02:38

O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti
Administratsiyasi
huzuridagi Axborot
va ommaviy
kommunikatsiyalar
agentligi

№ 7430-3360-d0e2-4e5b-8cf1-9914-2923
Hujjat yaratilingan sana: 2021-06-22
Ariza raqami: 32087634

Hujjat berilgan: ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ
ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ "AL-FERGANUS"
Qabul qiluvchining identifikasiya raqami: 308291417

Ommaviy axborot vositasi davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida
GUVOHNOMA

№ 1189

Nomi: "Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar"

Tarqatish shakli: jurnal

Til(lar)i: o'zbek, rus, ingliz

Muassis(lar)i: "AL-FERGANUS" mas'uliyati cheklangan jamiyat

Ixtisoslashuvi: fan sohalaridagi ilmiy nashr

Tahririyat manzili: 150100, Farg'ona viloyati, Farg'ona shahar, Mustaqillik ko'chasi, 42-uy

Tarqatish hududi: O'zbekiston Respublikasi hamda belgilangan tartibda chet davatlarga

Berilgan sanasi: 17-06-2021

Ro'yxatdan o'tkazuvchi organ rahbari: Xodjayev Asadjon Azatbekovich

Mazkur hujjat Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 sentyabrdagi 728-sun qarori bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi Yagona interaktiv davlat xizmatlari portalini to'g'risidagi nizomga muvofiq shakllantirilgan elektron hujjatning nusxasi hisoblanadi. Elektron hujjatning nusxasida ko'rsatilgan ma'lumotlar to'g'rilingini tekshirish uchun repo.gov.uz veb-saytiga o'ting va elektron hujjatning noyob raqamini kriting yoki mobil telefon yordamida QR-kodni skaner qiling. Diqqat! Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 sentyabrdagi 728-sun qaroriga muvofiq elektron hujjatlardagi ma'lumotlar qonuniy hisoblanadi. Davlat organlariga Yagona portalda shakllantirilgan elektron hujjatlarning nusxalarini qabul qilishni rad etishlari qat'iyan taqiqlangan.

9103

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

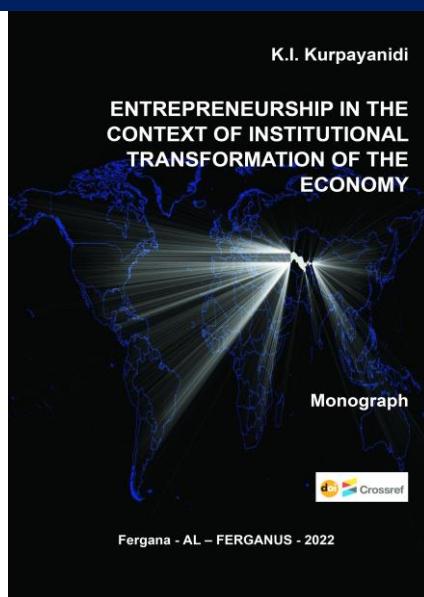
50

Our publications

Bizning nashrlarimiz

Наши издания

Kurpayanidi K.I.,
Entrepreneurship in the context of institutional transformation of the economy: monograph / Kurpayanidi K.I., edited by M.A.Ikramov. - Fergana polytechnic institute. AL-FERGANUS, 2022. – 220 p.
ISBN 978-9943-8579-6-4

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7220693>

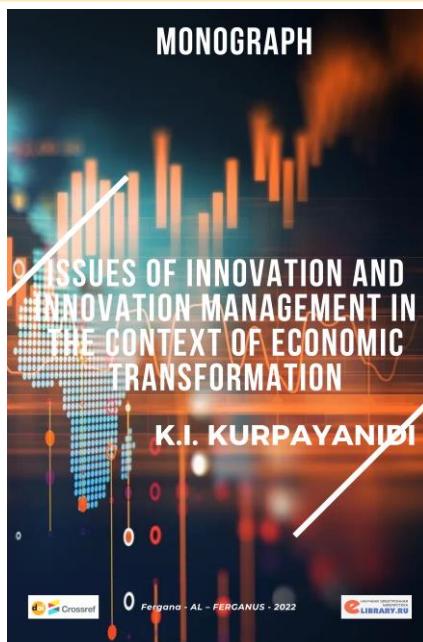
Тұхтасинова Д.Р
Корхоналарда ходимларни бошқариша инновацион усуллардан фойдаланишни тақомиллаштириш: монография / Тұхтасинова Д.Р. - Фарғона
политехника институти.
Фарғона, AL-FERGANUS, 2022. – 162 б.
ISBN 978-9943-8579-5-7

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7352200>

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Kurpayanidi K.I.,

Issues of innovation and innovation management in the context of economic transformation: monograph / Kurpayanidi K.I., edited by M.A.Ikramov. – Fergana polytechnic institute. AL-FERGANUS, 2022. – 280 p.
ISBN 978-9943-8579-2-6

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7220693>

Курпаяниди К.И.,
Муминова Э.А.

Основы экономических знаний. Учебное пособие. Для неэкономических направлений бакалавриата высших образовательных учреждений /К.И.Курпаяниди, Э.А.Муминова – Ферганский политехнический институт. Фергана: AL-FERGANUS, 2022.-280 с.
ISBN: 978-9943-7707-9-9

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6880920>

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

МАДАМИНОВ Ж.З.

Бўлажак мұхандисларнинг лойиҳалаш компетенцияларини компьютер графикаси воситасида ривожлантириш методикаси

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2022

Мадаминов Ж.З.

Бўлажак мұхандисларнинг лойиҳалаш компетенцияларини компьютер графикаси воситасида ривожлантириш методикаси

методикаси: Монография /
Мадаминов Ж.З. - Фарғона
политехника институти.
Фарғона, AL-FERGANUS,
2022. – 150 б.

ISBN: 978-9943-8579-0-2

Курпаяниди К. И.,
Илёсов А.А. Саноат
маҳсулотлари
экспортининг ташкилий-
иқтисодий
механизмларини
такомиллаштириш
(Фарғона вилояти саноат
тармоғи мисолида):
монография / Курпаяниди
К. И., Илёсов А.А.; М. А.
Икрамов таҳрир остида. -
Фарғона политехника
институти. AL-
FERGANUS, 2022. – 184 б.
ISBN 978-9943-7707-5-1

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7060384>

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Э.Т.Мамуров, А.М.Гафуров

**CAD/CAM/CAE ТИЗИМЛАРИДА
ЛОЙИХАЛАШ АСОСЛАРИ**

Дарслик

Фарғона - AL - FERGANUS - 2022

**Мамуров Э.Т., Гафуров
А.М. CAD/CAM/CAE
тизимларида лойиҳалаш
асослари.** Дарслик
/Э.Т.Мамуров,
А.М.Гафуров – Фарғона:
AL-FERGANUS, 2022.-
200 б.

ISBN 978-9943-7706-9-0

Ўзбекистон
*Республикаси Олий ва
ўрта маҳсус таълим
вазирлиги хузуридаги
Олий, ўрта маҳсус ва
профессионал таълим
йўналишлари бўйича
ўқув-услубий
бирлашмалар
фаолиятини
Мувофиқлаштирувчи
кенгаш томонидан
дарслик сифатида
тавсия этилган. (2022
йил 9 сентябр №302-
сонли буйруқ).*

E.T.Mamurov, Yu.Yu.Xusanov,
S.M.Yusupov

Mexatronika asoslari

Darslik

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2022

**Mamurov E.T., Xusanov
Yu.Yu., Yusupov
S.M.Mexatronika asoslari.
Darslik/ - E.T.Mamurov,
Yu.Yu.Xusanov,
S.M.Yusupov - Farg'ona:
AL-FERGANUS, 2022. 280
b.**

ISBN 978-9943-7707-1-3

O'zbekiston
*Respublikasi Oliy va o'rta
maxsus ta'lif vazirligi
huzuridagi Oliy, o'rta
maxsus va professional
ta'lif yo'naliishlari
bo'yicha o'quv-uslubiy
birlashmalar faoliyatini
Muvofiqlashtiruvchi
kengash томонидан
darslik sifatida tavsiya
etilgan. (2022 yil 9
sentyabr №302-sonli
buyruq).*

E.T.Mamurov, S.M.Yusupov
Yu.Yu.Xusanov

YO'NALISHGA KIRISH

Darslik

Franzosa, Al - FERGANIUS - 2022

Mamurov E.T., Yusupov S.M., Xusanov Yu.Yu.
Yo‘nalishga kirish. Darslik /
E.T.Mamurov,
S.M.Yusupov,
Yu.Yu.Xusanov - Farg‘ona:
AL-FERGANUS, 2022.-
150 b.
ISBN 978-9943-7707-0-6

*O'zbekiston
Respublikasi Oliy va o'rta
maxsus ta'lif vazirligi
huzuridagi Oliy, o'rta
maxsus va professional
ta'lif yo'nalishlari
bo'yicha o'quv-uslubiy
birlashmalar faoliyatini
Muvofiqlashtiruvchi
kengash tomonidan
darslik sifatida tavsiya
etilgan. (2022 yil 9
sentyabr №302-sonli
buyruq).*

MANAGEMENT OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF BUSINESS ENTITIES IN INDUSTRY

MONOGRAPH

 Crossref

Fergana - AL - FERGANUS - 2022

Kurpayanidi K.I., Mamurov D.E.
Management of innovative activity of business entities in industry: monograph / Kurpayanidi K.I., Mamurov D.E.; edited by M.A.Ikramov. - Fergana polytechnic institute. AL-FERGANUS, 2022. – 200 p.
ISBN: 978-9943-7707-3-7

Муминова Э.А.,
Хонкелдиева К.Р.

Тұқымачилек саноаты кластерлары
фаолиятида бошқарув механизмдерини
такомиллаштырыш

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2022

Муминова Э.А.,
Хонкелдиева К.Р.
Тұқымачилек саноаты
кластерлари
фаолиятида бошқарув
механизмларини
такомиллаштыриш

[Матн]: монография

/Э.А.Муминова,

К.Р.Хонкелдиева.-

Фарғона политехника
институти. Фарғона: AL-
FERGANUS, 2022.-166 б.

ISBN: 978-9943-7707-7-5

РАХМОНАЗАРОВ П.Й.

Худудларнинг иқтисодий - экологик
тизимларини бошқариш самарадорлигини
ошириш: монография /

Рахмоназаров П.Й.

Худудларнинг иқтисодий - экологик
тизимларини бошқариш самарадорлигини
ошириш: монография /

Рахмоназаров П.Й. -

Фарғона политехника
институти. AL-
FERGANUS, 2022. – 170 б.

ISBN 978-9943-7707-6-8

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2022

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6750455>

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

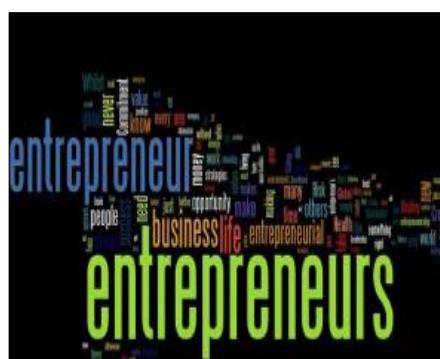
Ashurov, M. S. Sanoat korxonalarida risklarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish strategiyalari. Monografiya. Farg'ona: Al-Ferganus, 2022.- 120 b.

Ashurov Maxammadjon Sotvoldievich

Sanoat korxonalarida risklarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish strategiyalari
Monografiya

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2022

Abdullaev A.M.,
Kurpayanidi K. I.,
Khudaykulov A. S.
Institutional transformation of the business sector.
Monograph. Fergana "AL-FERGANUS", 2021. - 180 p.
ISBN: 978-9943-7189-9-9

INSTITUTIONAL TRANSFORMATION OF THE
ENTREPRENEURIAL SECTOR

Monograph

Fergana - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5457089>

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

M.S. Ashurov,
K.I. Kurpayanidi

RAQOBATBARDOSH MILLIY INNOVATSİYA
TİZİMİNİ SHAKLLANTIRISH
MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Monografiya

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2021

**Ashurov, M.S.,
Kurpayanidi, K.I.**

Problems and solutions for the formation of a competitive national innovation system. Monograph. Edited by Doctor of Economics, Professor Ikramov M.A., Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 102 p.
ISBN: 978-9943-7706-0-7

ASHUROV M.S., SHAKIROVA Yu. S.

EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI HAL
QILISHDA EKOLOGIK MENEGİMENTNING
STRATEGİK YO'NALISHLARI

Monografiya

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2021

**Ashurov M.S., Shakirova
Yu.S.** Environmental problems and strategic directions of environmental management in their solution. Monograph. Edited by Doctor of Economics, Professor Ikramov M.A., Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 160 p.
ISBN: 978-9943-7706-4-5

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5676027>

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Жўраева, Н.К. Уй-жой коммунал соҳаси фаолиятини бошқариш механизмларини таомиллаштириш.
Монография. - Фарғона: Al-Ferganus, 2021.- 140 б.
ISBN: 978-9943-7189-8-2

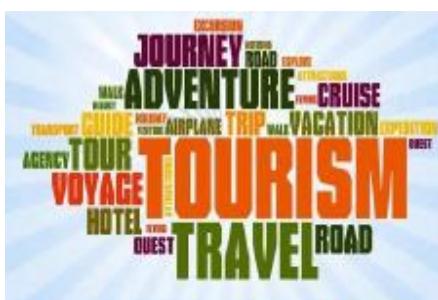
Н.К. Жўраева

Уй-жой коммунал соҳаси фаолиятини бошқариш механизмларини таомиллаштириш
Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5335878>

Mirzaev, A.T. Methodological aspects of tourism and recreational activity management in Uzbekistan: changes and prospects: Monograph /Mirzaev A.T.; ed G. Sh. Khankeldiyeva - Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 174 p.
ISBN: 978-9943-7706-3-8

А.Т. Мирзаев
ЎЗБЕКИСТОНДА ТУРИСТИК-РЕКРЕАЦИЯ
ФАОЛИЯТИНИ БОШҚАРИШНИНГ УСЛУБИЙ
ЖИХАТЛАРИ: ЎЗГАРИШЛАР ВА
ИСТИКБОЛЛАР

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5722700>

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Э.А.Муминова

ТҮҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИДА
КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВНИ ИННОВАЦИОН
ПАРАДИГМАСИ: МЕТОДОЛОГИЯ, ТАЖРИБА
ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2021

Muminova, E.A.

Innovative paradigm of corporate governance at textile enterprises: methodology, experience and development prospects: monograph /Muminova E.A.; ed. G. Sh. Khankeldiyeva - Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 160 p.
ISBN: 978-9943-7706-1-4

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5676091>

Н.М. Набиева

Хизмат кўрсатиш корхоналарини
ривожлантиришнинг маркетинг стратегиясини
ишлаб чиқиши

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2021

Набиева, Н.М. Хизмат

кўрсатиш корхоналарини
ривожлантиришнинг
маркетинг стратегиясини
ишлаб чиқиши.
Монография. - Фарғона:
Al-Ferganus, 2021.- 162 б.
ISBN: 978-9943-7189-7-5

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5230368>

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

O.C.Назарматов

Nazarmatov, O.S.
Improving the methodology of management of innovative processes in the enterprises of the textile industry. Monograph. - Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 200 p.
ISBN: 978-9943-7706-2-1

ТҮҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИДА
ИННОВАЦИОН ЖАРАЁНЛАРНИ БОШҚАРИШ
УСЛУБИЁТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Монография

Фаргона - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5675967>

UBAYDULLAYEV M.M.

Ubaydullayev M.M.
G‘o‘zada defoliatsiya o‘tkazishning maqbul me’yor va muddatlari. Monografiya. /q.x.f.d., professor F.J. Teshayev muharrirligi ostida. Farg‘ona: Al-Ferganus, 2021. – 160 b.

ISBN: 978-9943-7706-6-9

G‘O‘ZADA DEFOLIATSIYA O‘TKAZISHNING
MAQBUL ME’YOR VA MUDDATLARI

Monografiya

Farg‘ona - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5722721>

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)